

B. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In 2012 is het voorstel vastgesteld door de Raad van Laren om te komen tot een verdere verdieping aan het risicomanagement van de gemeente Laren. De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en het beschikbare weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's;
- Inventarisatie van de risico's;
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie". Deze nota is door het college vastgesteld.

Begrippen

In de nota zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit zijn de middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
Risico's	Een risico is een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.
Weerstandvermogen	Dit is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen de gemeente kunnen manifesteren
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen danwel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Gekozen is voor een cyclische aanpak bij het risicomanagement. In de nota risicomanagement zijn de volgende fasen beschreven:

Fase	Activiteiten
1. Kaderstelling en strategie	Het vastleggen van de kaders in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen
2. Risico-analyse	Inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Een samenvatting van het resultaat wordt in deze paragraaf weergegeven. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans dat een risico zich voordoet (verdeeld in 5 klassen) en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). De kans vermenigvuldigt met het financieel gevolg bepaalt de risico-score.
3. Beheersmaatregelen	Om de risico's af te dekken worden beheersmaatregelen gedefinieerd en wordt een risico-eigenaar benoemd. Voor het omgaan met risico's zijn een aantal basisstrategieën: Accepteren, reduceren, elimineren of overdragen/verzekerden
4. Monitoren en toetsen	In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld

Fase	Activiteiten
	gebracht en resultaten beoordeeld.
5. Toezicht en toetsen	Risico's worden (mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandvermogen.
6. Continue verbetering	Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De raad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast.
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover.
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

Ratio weerstandsvermogen

Om het weerstandsvermogen in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit = Ratio weerstandsvermogen

De gemeente streeft er naar om deze ratio boven de 2 te houden. Dat betekent dat de gekwantificeerde risico's minimaal dubbel gedekt worden door het aanwezige weerstandsvermogen.

Inventarisatie van de risico's

Bij de inventarisatie van de risico's zijn 14 risico's geïdentificeerd.

Hieronder worden alle risico's met een geschat financieel effect van € 20.000 of meer genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Het financieel effect is berekend door de kans te vermenigvuldigen met het ingeschatte financiële gevolg.

'KANS'		*	Financieel gevolg	
Klasse	Kwantiteit		Klasse	Geldgevolg
1	10%		1	€ 2.000
2	30%		2	€ 20.000
3	50%		3	€ 100.000
4	70%		4	€ 180.000
5	90%		5	€ 1.000.000

Hierbij is onderscheid gemaakt in structurele financiële gevolgen en incidentele financiële gevolgen.

Indien noodzakelijk kan van dit model worden afgeweken voor zover en indien een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 900.000 overstijgt. Dit wordt separaat bij het benoemde risico aangegeven (zie risico inzake decentralisatie). Echter gezien de risico's benoemd, alsmede de te verwachten omvang van deze risico's, ook afgezet tegen de omvang van de Larense reguliere begroting, is het niet waarschijnlijk dat een dergelijk risico zich kan voordoen..

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
Programma 1: Bestuurszaken					
Wachtgeld wethouders	Wethouders tot 65 jaar hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich voor op moment van eventuele ziekte, collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2014-2018	Voorziening wachtgelden. Jaarlijkse actualisatie, is uitgevoerd in 2016.	3 * 4		€ 90.000
Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen	Doordat Laren slechts een beperkt stemrecht heeft, kan zij majeure ontwikkelingen niet tegenhouden. Hierbij is het van belang dat Laren zich sterk blijft profileren in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen door gezamenlijk optreden van de Gooise gemeenten. Waar mogelijk gezamenlijk optreden met andere kleine partijen. Extra aandacht voor relatief nieuwe GR'en en wijzigingen, m.n. qua bijdrage en stemrecht.	4 * 3	€ 70.000	
Programma 3: Openbare orde en veiligheid					
Rampen	Risico dat op grondgebied van Laren zich een ramp voordoet	Verzekeringen en adequate crisisbeheersingsorganisatie, waardoor we gevolgen kunnen beperken.	1 * 5		€ 100.000
Programma 7: Sociaal Domein					
Decentralisatie Jeugdzorg, AWBZ, Regeling onderkant arbeidsmarkt	Door de onbekendheid op dit terrein bestaat het risico onvoldoende budget te hebben voor de nieuwe taken van de gemeente.	Van het totaal nieuwe budget, zoals opgenomen in de begroting 2018, wordt een risico gezien van 20%; zijnde een bedrag van € 611.800,-.			€ 611.800
Open-einde regelingen	Vanuit de economische crisis is het aantal aanvragen op diverse verstrekkingen toegenomen. Momenteel lijkt er een lichte teruggang waar te nemen.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen. Monitoren of het ministerie SZW de regeling voor het eigen risico niet verder gaat wijzigen.	2 * 5	€ 300.000	
Kwijtschelding m.b.t. gemeentelijke belastingen	Door de economische crisis is het beroep op kwijtschelding toegenomen. Dit risico is gelet op de huidige verbeterende economische	Goede inschatting aantal kwijtscheldingen.	2 * 3	€ 30.000	

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
	situatie en lichte afname van de werkloosheid wellicht iets aan het verminderen.				
Wmo verstrekkingen	De Wmo verstrekkingen betreffen een open einde regeling. De verstrekking van huishoudelijke hulp, vervoermiddelen, rolstoelen, woonvoorziening worden jaarlijks geraamd op basis van de uitgaven van achterliggende jaren. In enig jaar kunnen de lasten echter de begrote bedragen overschrijden, zonder dat de gemeente dit kan beïnvloeden.	Inzetten op verdere vraag-gestuurde gesprekken met de klant waarbij de kracht van de omgeving optimaal benut wordt. Adequate monitoring ontwikkeling van de aanvragen en afgegeven beschikkingen.	2 * 4	€ 54.000	
Programma 8: Bouwen, wonen, milieu en duurzaamheid					
Planschade	Het risico van planschade is momenteel beperkt. Vooraf wordt op basis van een inschatting bepaald wat de eventueel mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient verdisconteerd te worden in bijv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor. In Laren valt hierbij momenteel te denken aan ontwikkelingen rond een tankstation.	Voor ieder particulier initiatief zal een anterieure overeenkomst worden afgesloten waarin in ieder geval de kosten voor eventuele planschade zijn opgenomen voor rekening van de initiatiefnemer. Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. Deze inschatting van schade zal in de aankoopprijs van de grond opgenomen moeten worden.	1 * 5		€ 100.000
Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van "binnenstedelijke locaties" is er kans op het aantreffen van bodemverontreiniging. Daarnaast geeft het Vijzelgemaal samen met het stroomgebied van de Gooiergracht extra risico's. In het buitengebied /bos wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort van gevaarlijke stoffen. De kosten komen	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn Afstemming met betrokkenen over de afhandeling van de verontreiniging van de gronden RWZI voor verkoop.	1 * 4	€ 18.000	€ 18.000

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
	dan voor rekening van de gemeente.				
Ontwikkeling Crailo noord/zuid	Door gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren (10% aandeel) worden de genoemde locaties van de provincie Noord Holland overgenomen om deze te ontwikkelen. De koopsom bedraagt circa 33 miljoen (te betalen over 12 jaar)	Inrichten goed projectmanagement. Strakke ontwikkelen verkoopplanning opstellen.	5 * 4		€ 162.000
Programma Algemene dekkingsmiddelen					
Garanties Sociale woningbouw	Na de overdracht van het gemeentelijk woningbedrijf aan de aan de plaatselijke woningbouwverenigingen zijn ook leningen onder dit woningbezit overgenomen door de WbV's. Deze leningen heeft de gemeente Laren 100% als 2e achtervang gewaarborgd. Het betreft, inclusief nieuw aangegane waarborgen een bedrag van circa € 16 mln.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting. Risico is als klein aan te merken, 1e achtervang is bij Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met een vermogen van 80 miljard.	3 * 3		€ 50.000
Algemene uitkering uit gemeentefonds	De exacte hoogte van de algemene uitkering (AU) wordt pas na afsluiten van het rekeningjaar bekend. Dit houdt in dat wij altijd met ramingen moeten werken, hetgeen inherent een risico inhoudt. Zelfs tussen opeenvolgende officiële bekendmakingen doen zich grote fluctuaties voor. In 2017 / 2018 zou dat m.n. voort kunnen komen vanuit een nieuw regeerakkoord..	Bewaking en actualisatie van de parameters die de hoogte van de algemene uitkering bepalen. Berichtgeving uit Den Haag over de ontwikkelingen rond het gemeentefonds nauwlettend volgen.	2 * 5	€ 300.000	
Programma Overhead					
Aansprakelijkheid	Het bestuur wordt aansprakelijk gesteld voor schade die ontstaat ten gevolge van nalatigheid in de uitvoering van haar publieke taak. Dit kan op verschillende terreinen zich voordoen.	Goede bedrijfsvoering en goede inspectie. Mediation. Goede communicatie aan de voorkant. Aansprakelijkheidsverzekering	1 * 5		€ 100.000
Belastingen	Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, BCF Loonheffing (WKR) etc.) kunnen verschillen	Door P&C (btw) en P&O (Loonheffing) goed volgen van wijzigingen in de	2 * 4		€ 54.000

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
	van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus. Gelet op de steeds wijzigende regels kan de gemeente een naheffing opgelegd krijgen (incl. boete).	belastingregels. Afstemmen met belastingdienst over het t.z.t. eventueel regelen van "horizontaal toezicht" o.b.v. met hen te maken afspraken.			
Totaal risico's				€ 934.000	€ 1.195.800

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) bestaat uit de volgende onderdelen:

Nr	Post	Bedrag
1	Onroerende Zaakbelasting (onbenutte belastingcapaciteit)	€ 2.040.000
2	Rioolrechten	€ 0
3	Afvalstoffenheffing	€ 0
4	Leges en andere heffingen	€ 0
5	Post onvoorzien	€ 45.000
Totaal structureel weerstandsvermogen		€ 2.085.000

Toelichting

1. Onroerende Zaakbelasting

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogenaamde artikel 12-beleid. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een "redelijk peil eigen heffingen", willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun. De actuele normen voor dit artikel 12-beleid staan steeds in de circulaire Gemeentefonds Voor het jaar 2018 is dit percentage berekend op 0,1795%.

Categorie	Rekentarieven OZB	Tarieven OZB gemeente Laren
Eigenaren woning	0,1795	0,1147

Het verschil van 0,0648% afgezet tegen de totale waarde van de woningen (€ 3.147.915.000) geeft een onbenutte capaciteit in 2018 van € 2.040.000. Theoretisch biedt dit ruimte voor een extra tariefsverhoging. Ultimo 2016 is van dezelfde uitgangspunten uitgegaan.

2. Rioolrechten

De heffing rioolrechten is op basis van 100% kostendekkend. Eventuele overschotten alsmede tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

3. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is nagenoeg 100% kostendekkend. Eventuele overschotten alsmede tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

4. Leges en andere heffingen

De tarieven voor de bouwleges en overige legesheffingen geschieden op basis 100% kostendekkendheid.

5. Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien voor incidentele uitgaven ad € 45.000 opgenomen. Er mag alleen van de post onvoorzien gebruik gemaakt worden als er sprake is van de drie O's; Onvoorzienbaar, Onvermijdelijk en Onuitstelbaar

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag wat in de reservepositie vrij aanwendbaar is. In het onderstaande overzicht wordt de stand gegeven conform de jaarrekening 2016, met daaronder de toelichting daarop.

Nr.	Reserve	Stand 31/12/2016
1	Algemene reserve	€ 6.722.500
2	Bestemmingsreserves (niet geormerkt)	€ 0
Totaal reserves		€ 6.722.500
3	Stille reserves	€ 6.343.538
Totaal incidenteel weerstandsvermogen		€ 13.066.038

Toelichting

1. Algemene reserve

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven voortvloeiende uit:

- opkomende verplichtingen
- calamiteiten
- het opvangen van rekeningtekorten

De stand algemene reserve per 31 december 2015 bedroeg € 7.336.600,-. Daarna is deze verhoogd met € 192.000,- als gevolg van vaststelling resultaatbestemming jaarrekening 2016 en is vervolgens verlaagd met diverse onttrekkingen als gevolg van genomen besluiten. Per 31 december 2016 bedraagt de stand van de algemene reserve: € 6.722.500,-.

2. Vrij besteedbare deel van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves nemen een bijzondere plaats in. De raad heeft de bestemming van deze reserves vastgelegd. In die zin kunnen de saldi niet zondermeer bij het beschikbare weerstandsvermogen worden opgeteld. Anderzijds is de raad bevoegd om de bestemming van reserves te wijzigen. Bij grote calamiteiten, waarbij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve niet toereikend is, kan de raad besluiten ook bestemmingsreserves anders in te zetten.

Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt voorgesteld alleen reserves mee te nemen die niet beklemd (vanwege rentetoe rekening) of geormerkt zijn. Na besluitvorming jaarrekening 2016 zijn er geen reserves meer die hieraan voldoen.

3. Stille reserves

De stille reserves betreffen een aantal onroerende zaken die (voor een groot deel) zijn afgeschreven. Per object wordt de WOZ-waarde (peildatum 1 januari 2016), gecorrigeerd met aanwezige boekwaarden vermeld: Daarnaast zijn er enkele specifieke aanpassingen uitgevoerd:

- Sporthal exclusief door SBL gerealiseerde BEL zwembad
- Gemeentehuis waardering opgehoogd naar huidige (boek)waarde investering
- Politiepost waardering opgehoogd naar huidige (boek)waarde investering

Op de volgende pagina zijn de stille reserves gespecificeerd.

Nr	Bezittingen gemeente Laren tbv Stille reserve Object	Boekwaarde 1-1-2018 €	WOZ-waarde 1-1-2017 €	Vershil = reserve €
1	Gemeenteboerderij nr 29 (oudheidskamer)	0	302.232	302.232
2	Sporthal "Klaas Bout hal"(excl. zwembad)	0	1.438.956	1.438.956
3	Ambtswoning	0	1.624.306	1.624.306
4	Gemeentehuis incl. deel renovatie	2.701.825	2.489.375	-212.450
5	Stalling/kantoor Rollybus (Gr.Gerritsweg 2a)	0	42.201	42.201
6	Kinderdagopvangverblijf Humanitas	68.893	241.000	172.107
7	Hertenkamp (inclusief schuur)	0	93.000	93.000
8	Aula begraafplaats	2.934	128.864	125.930
9	Gemeentetoren Naarderstraat	0	25.000	25.000
10	Museum Hofland	0	548.968	548.968
Totaal stille reserves verkooptermijn > 1jaar		2.773.653	6.933.902	4.160.249
11	Gemeenteboerderij nr 27 (boerderij)	0	475.046	475.046
12	Brandweerkazerne (G.Gerritsweg 2)	0	1.430.000	1.430.000
13	Huurwoningen brandweer (4, 4a 4b 4c)	410.624	1.019.798	609.174
14	Kerklaan 1 (monumentale woning)	313.280	820.910	507.630
15	Grond Gooiergracht (Eemnes)	33.630	592.000	558.370
16	Diverse (Engh)gronden	0	14.000	14.000
17	Volkstuinencomplex 2e Ruiteweg	0	130.000	130.000
18	Grond Tafelbergweg 49	0	42.000	42.000
19	Overige grondposities grondadministratie (deels)	278.550	609.000	330.450
20	Politiepost nw in BRW-kazerne	154.848	217.201	62.353
21	Grond ligweide vm zwembad de Biezem	0	1.599.300	1.599.300
Totaal verkooptermijn < 1jaar		1.190.932	6.949.255	5.758.323
Getaxeerde kunstbezittingen gemeente Laren				585.214
Totaal stille reserves verkooptermijn < 1jaar		1.190.932	6.949.255	6.343.538
Totaal Stille Reserves gemeente Laren		3.964.584	13.883.157	10.503.787
1 Overige grondposities grondadministratie (deels) - Betreft diverse percelen alsmede kadastrale nummers in Eemnes (niet Gooiergracht): gelegen aan de Zuid ervenweg (benoemd als grasland) 112.385 M ² (p/mtr € 4,03) gelegen aan de geerenweg (benoemd als grasland) 20.034 M ² (p/mtr € 4,03) parkeerterrein gelegen aan de Hein Keverweg 1				

Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven genoemde risico's in verband gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen.

Overzicht beschikbare weerstandsvermogen	Structureel	Incidenteel
Geïntariseerde risico's	€ 0,9 mln	€ 1,2 mln
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 2,1 mln	€ 13,1 mln
Saldo	++ € 1,2 mln	++ € 11,9 mln

De ratio kan met betrekking tot de incidentele posten als volgt berekend worden:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{Ratio weerstandsvermogen}}{\text{Ratio weerstandsvermogen}} = \frac{€ 13,1 \text{ mln}}{€ 1,2 \text{ mln}} = 11,0.$$

De norm is vastgesteld boven de 2 . De feitelijke uitkomst is daarmee boven de norm.

Financiële kengetallen

Kengetallen	Realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1 Netto schuldquote	60,9%	91,6%	86,8%	79,1%	71,1%	63,1%
2 Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	40,8%	60,3%	55,9%	49,2%	42,3%	35,2%
3 Solvabiliteitsratio	22,2%	20,2%	21,5%	22,3%	23,3%	24,2%
4 Grondexploitatie	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5 Structurele exploitatieruimte	-2,1%	0,6%	1,8%	1,9%	2,4%	2,1%
6 Belastingcapaciteit	104,0%	148,0%	146,1%	146,1%	146,1%	146,1%

Toelichting op financiële kengetallen

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de verhouding van de netto schuld ten opzichte van de totale baten (exclusief mutatie reserves). In het algemeen ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Een netto schuldquote van tussen de 100% en 130% is hoog en wanneer de netto schuldquote boven de 130% uitkomt bevindt een gemeente zich in de gevarezone. Voor de gemeente Laren ligt de netto schuldquote in 2018 onder de 90%, waarmee geen sprake is van een risico op de korte termijn. Het meerjarenperspectief laat zelfs een dalende negatieve schuldquote zien. De sterke daling van de netto schuldquote wordt voornamelijk veroorzaakt door de aflossing van de langlopende leningen (vreemd vermogen). Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen bedraagt 60,3% voor de begroting 2018. Ook hier laat het meerjarenperspectief een dalende schuldquote zien dat dus zeer positief is.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit is het percentage van het vermogen dat uit eigen vermogen bestaat. Deze ratio geeft een goed beeld van de mate waarin bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen of vreemd vermogen. De norm voor de solvabiliteit ligt doorgaans tussen de 25% en 40%. De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 20,2% in 2018 en groeit door naar 24,2% in 2021. Op de langere termijn wordt verwacht dat de solvabiliteit alleen nog maar verder toeneemt. Deze toename wordt veroorzaakt door de afname van de totale passiva.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Omdat in de begroting geen grondexploitaties zijn opgenomen bedraagt dit ratio voor alle jaarschijven 0%.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatie ruimte van 1,8% in 2018 geeft aan dat de structurele baten van de gemeente Laren niet allemaal vastliggen in structurele lasten. De meerjarige exploitatieruimte laat een lichte stijging zien over de meerjarenramingen met een kleine uitschieter in 2020.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB-belasting op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden en de afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden. De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit de belastingcapaciteit van Laren 146,1% bedraagt in 2018. De woonlasten liggen in de gemeente Laren dus 46,1% hoger dan het landelijk gemiddelde.